

TEATRE.

Està compost per aquelles obres destinades a ésser representades amb l'escenificació d'una trama protagonitzada per diversos personatges que dialoguen entre ells.

A Roma les obres dramàtiques eren denominades amb el nom de *fabulae* (faules) seguit d'un adjectiu relatiu al vestit o calçat dels personatges i que distingia els diversos tipus de representacions.

Comèdia.

La comèdia fou el gènere dramàtic més cultivat pels autors llatins i més acceptat pel públic romà. Era protagonitzat per personatges burgesos o del poble, amb un desenllaç feliç i una intenció crítica, moralitzadora o satírica.

Hi havia dos tipus de comèdies:

-*Fabula palliata* (de *pallium*: mantell grec) és tracta d'una comèdia d'argumentació i personatges grecs.

-*Fabula togata* (de *toga*: vestimenta nacional romana) és una comèdia d'argumentació i personatges romans.

La comèdia llatina pren com a model la comèdia nova grega del segle IV aC que adopta una perspectiva més social, amb temàtiques quotidianes i particulars. El seu principal autor és Menandre.

Els autors romans no es limitaren a traduir les obres gregues, sinó que tractaren els seus models amb molta llibertat, practicaven la *contaminatio*, és a dir, introduïen en una comèdia trames, situacions o personatges de diferents comèdies gregues.

Estructura.

Les obres tenen unitat de temps (com a molt l'acció comença la nit anterior i acaba l'endemà), de lloc (l'acció es desenvolupa en un carrer d'una ciutat grega) i d'acció (se segueix una única trama).

S'inicien amb una *didascalía*, que indica el títol de l'obra, l'autor, l'ocasió en què fou representada, els actors, els músics, el model grec i l'any de representació. A continuació hi ha un pròleg expositiu que resumeix l'acció, explica els antecedents i revela les identitats ocultes per tal de preparar la solució dels embolics i avançar el desenllaç. Tenen un lloc destacat les parts líriques i musicals, que no eren presents en la comèdia nova grega.

Plaute.

Titus Maccius Plautus (Sàrsina, 250 aC – Roma, 184 aC) és l'autor més representatiu de la comèdia romana. De família humil i nascut lluny del centre cultural, Roma, aconseguí traslladar-se a la gran ciutat i adquirí un notable coneixement de les lletres gregues i un immens prestigi en el món del teatre.

Seguí de manera més o menys fidel els esquemes, les temàtiques, les situacions i els personatges de la comèdia nova grega que adaptà amb gran llibertat al món romà.

Tipus de comèdies i temàtiques.

Totes les seves obres són *fabulae palliatae*. Conreà la comèdia de caràcters i d'intriga. En les d'intriga, el centre de l'acció gira entorn un equívoc, una situació crítica amb posicions enfrontades o una situació fosca, que s'acaba aclarint al final. Les comèdies de caràcters es centren en qüestions psicològiques, reflexions morals i crítica social. Alguns dels seus temes són: noces entre persones de classes socials diferents; promeses de personatges fanfarrons a

joves que es deixen enlluernar; descobriment d'objectes inesperats; equívocs entre bessons; ancians que troben l'amor...

Personatges.

Els protagonistes de les obres de Plaute formen una galeria de personatges estereotipats o arquetípics, sense complexitat psicològica però amb un marcat aspecte còmic i, fins i tot, ridícul, sempre remarcant el to bromista.

D'aquests personatges-tipus cal destacar:

-L'*adulescens* és un jove de bona família, perdudament enamorat d'una al·lota d'origen obscur. Se'l presenta despreocupat i incapaç de resoldre els seus problemes per si mateix.

-El *seruus* (l'esclau) és una figura excepcional i el gran protagonista de l'escena llatina. Acostuma a ser el causant de totes les peripècies de la intriga, ja que la seva missió és fer realitat els desitjos del seu amo. És hàbil, desvergonyit, mentider, espavilat i irrespectuós.

-El *senex* (vell) és el pare sever, colèric i crèdul. La seva ingenuïtat el fa objecte de les burles i l'engany de l'esclau.

-El *parasitus* és un passagana, adulator, complaent, capaç de fer qualsevol gràcia per aconseguir menjar.

-El *miles* (soldat) és un mercenari, vanitós i fanfarró.

-El *leno* és un traficant d'esclaus, cobdiciós, avar, deshonest, deslleial, cruel i despreciable. És objecte de moltes estafes i enganys que resulten moralment justificades.

Els personatges femenins tenen un paper més secundari i passiu. Destaquen la *puella* (enamorada de l'*adulescens* i d'origen incert), la *matrona* (mare dominant, colèrica i prepotent) i les *heterai* (prostitutes astutes, àvides de doblers i cíniques).

En la majoria de comèdies, tals personatges tenen noms parlants que al·ludeixen a alguna característica del seu caràcter i contribueixen al to còmic i a la riassa. Per exemple, Pírgopolinices (l'assaltador de moltes torres) és el soldat fanfarró protagonista del *Miles gloriosus* o Artotrogus (rosega pa) és el paràsit afamat de la mateixa obra.

Estil.

Pel que fa a l'estil, Plaute és un mestre del llenguatge. Utilitza jocs de paraules, acudits graciosos, dobles sentits, tot per aconseguir el seu únic objectiu: fer riure l'espectador. Per això, no evita les expressions grolleres ni obscenes. Usa col·loquialismes, exclamacions, diminutius, exageracions i frases fetes que intenten reflectir el parlar viu i aportar espontaneïtat a l'escena.

Obres.

La seva obra és molt extensa. Se li atribueixen més de cent comèdies, però nosaltres només ens coneixem vint-i-una. Els títols són: *Amphitryon* (*Amfitrió*), *Asinaria* (*La comèdia dels ases*), *Aulularia* (*La comèdia de l'olla*), *Bacchides* (*Les dues Baquis*), *Captivi* (*Els presoners*), *Casina* (*Càsina*), *Cistellaria* (*La comèdia del cistell*), *Curculio* (*El corcò*), *Epídicus* (*Epídic*), *Menaechmii* (*Els Menecmes*), *Mercator* (*El mercader*), *Miles gloriosus* (*El soldat fanfarró*), *Mostellaria* (*La comèdia del fantasma*), *Persa* (*El persa*), *Poenulus* (*El cartaginès*), *Pseudolus* (*Pseudolus*), *Rudens* (*L'escota*), *Stichus* (*Estic*), *Trinummus* (*Les tres monedes*), *Truculentus* (*Truculent*), *Vidularia* (*La comèdia del bagul*).

D'entre totes elles, cal destacar-ne dues: *Miles gloriosus* i *Aulularia*.

-*Aulularia* o *La comèdia de l'olla*. Es tracta d'una comèdia de caràcters, en què s'exploten les possibilitats còmiques del vell avar i desconfiat. Euclí troba a casa seva una olla plena d'or i des d'aquest moment viu intranquil, tement que li sigui robada. Finalment, decideix amagar-la al temple de la Bona Fe, d'on és robada per Estròbil, esclau de Megador, un ric burgès que ha

demanat en matrimoni Fedra, filla d'Euclió. Tots desconeixen que Fedra està a punt de donar a llum un fill de Licòrides, nebot de Megador. Al final, Licòrides fa que Estròbil torni l'olla i aconsegueix la mà de Fedra. Euclió, en agraïment, dóna tot l'or a la seva filla com a dot.

-*Miles gloriosus* o *El soldat fanfarró*. És una comèdia de burla i d'engany, centrada en les burles entorn Pirgopolinices, un soldat fanfarró que es vanagloria constantment i de manera exagerada de les seves gestes bèl·liques i amoroses. La trama se centra en les accions que Palestrió, un enginyós esclau, realitza per tal de recuperar l'antiga estimada del seu amo, Filocomàsia, ara en poder del soldat.

Teatre romà d'Aspendos, Turquia